

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Радіо свобода. КМІС: рівень довіри до ЗСУ за рік зріс до 96%, до президента – до 84%. Радіо свобода. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kmis-opytuvannia-dovira/32221857.html>. (Дата звернення 10.03.2023).
2. Яким месенджером користуватись безпечно під час війни: українські експерти про Telegram, Viber, Signal. Delo.ua. 2022. <https://delo.ua/uk/telecom/yakim-mesendzerom-koristuvatis-bezpecno-pid-cas-viini-ukrayinski-eksperti-pro-telegram-viber-signal-396004/>. (Дата звернення 13.03.2023).

*Гіхонк Алла Юріївна,
директорка комунального закладу культури
«Харківський муніципальний культурний центр»,
викладачка кафедри режисури
Харківської державної академії культури*

ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ ТА ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Воєнні процеси, що відбуваються в Україні належать до форми війни, яку називають «гібридною», оскільки в процесі військових дій широко використовуються невійськові елементи, такі як політичні, економічні, гуманітарні. Гібридні війни, за загальним визначенням, це вид ворожих дій, у якому атакуюча сторона не вдається до класичного виключно збройного вторгнення, а комбінує превентивні операції, саботаж, кібервійну, інформаційну війну тощо [1].

Починаючи з лютого 2022 року ми спостерігаємо загострення конфлікту, що призвело до активних бойових дій по всій території країни, та разом з тим можемо спостерігати усі методи ведення гібридної війни в активній стадії. Станом на травень 2022 р. в областях України зафіксовано пошкодження понад 400 закладів культури та освіти сфери культури (інформація постійно уточнюється та оновлюється). Через активні бойові дії, а також тимчасову окупацію територій, виявити усі пошкодження та руйнування закладів культури та закладів освіти сфери культури неможливо. Внаслідок війни сфера культури через відтік кадрів втратила не тільки матеріально-технічну базу, а й високопрофесійний кадровий ресурс.

На фоні відкритої збройної агресії мистецька діяльність зазнає значних трансформацій. Актуальні запити суспільства: зміни напрямку репертуарної політики закладів культури; відновлення пошкодженої інфраструктури сфери культури та мистецької освіти; обмеження роботи закладів культури та мистецької освіти; збереження національної ідентичності; розширення культурного простору, створення високоякісного україномовного національного культурного продукту, як засобу соціальної адаптації та психоемоційної підтримки. Відтак виникає необхідність розробки особливих культурних продуктів, що потребують окремого фінансування та створення умов повноцінного збереження та функціонування творчих команд.

Через війну ми можемо спостерігати низьку управлінську та інституційну спроможність закладів культури. На тлі вимушеного збільшення державного фінансування військового сектору відчувається нестача підтримки з державного бюджету культурного сектору. Слід зазначити, що в умовах обмеженості державного та територіального фінансування яскраво висвітлена проблема слабкої співпраці та партнерства українських мистецьких закладів, суб'єктів діяльності у сфері культури, окремих митців із міжнародними партнерами, донорами, меценатами і спонсорами, що стає на перешкоді переорієнтуванню роботи закладів до нових реалій, залучення додаткових джерел фінансування. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10 березня 2022 р. № 245 більшість видатків для сфери було спрямовано до резервного фонду державного бюджету, також значною мірою було зменшено видатки на культуру та мистецтво з місцевих бюджетів. Фінансування діяльності Міністерства культури та інформаційної політики скоротили на три мільярди: у 2023 пропонується 7 млрд 051 млн 192,7 тис. грн. Складність ситуації посилюється й тим, що останні декілька десятиків років сфера культури фінансувалася за залишковим принципом.

Питання розвитку культури як сектору економіки є порівняно новою сферою крос секторальних культурно-економічних досліджень, яка активно розвивається. Про те одним із дієвих механізмів вирішення проблем

фінансування сектору стає дедалі зростаючі можливості участі у широкому спектрі проєктів міжнародної технічної допомоги та грантової підтримки, що реалізується сьогодні в Україні. Такі проєкти дозволяють залучити нові практики культурного менеджменту, побудувати крос-секторальні зв'язки, знайти цікавих партнерів, оновити інфраструктуру, провести модернізацію об'єктів, створити нові робочі місця. Інтенсивний розвиток партнерських зв'язків України із міжнародними організаціями-донорами збільшує обсяг фінансування на актуальні євроінтеграційні культурні проєкти. На заміну питанню, де знайти додаткові кошти, приходять питання, як скористатися новими можливостями [7].

Починаючи з часів наростання гібридних загроз з боку РФ у 2013-2014 роках Україна переживає певне культурне відродження. Театральні постановки, проєкти креативних індустрій, артпроєкти, активна підтримка політики збереження культурної спадщини спрямовані на зміцнення національної самоідентифікації. Ініціативи культурних активістів отримали підтримку нових державних культурних інституцій, таких як Український Культурний Фонд, Український Інститут, Український Інститут Книги, Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні, програма ЄС House of Europe («Дім Європи»), гранти Президента України у галузі театального, музичного, циркового, образотворчого мистецтва, а також молодим письменникам і майстрам народного мистецтва та інші, які започаткували можливість грантового фінансування у сфері культури. Виникнення таких інституцій – знак відходу від пострадянської системи культурного менеджменту і знак подолання прірви між державою та незалежними митцями. Наша держава зайняла більш послідовну позицію у питаннях культурної політики. У відповідь на збройну агресію з боку РФ, культурний сектор допоміг зміцнити відчуття національної єдності і допоміг применшити російські культурні впливи.

23 червня 2022 року було ухвалене історичне рішення, про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Статус кандидата відкриває можливість отримання фінансової допомоги. Така допомога може надаватись

через гранти, інвестиції або як технічна допомога. Кандидатство також відкриває для України участь у програмах та ініціативах Євросоюзу в тому числі у сфері культури та мистецтва.

Євроінтегроване розуміння функцій та ролі культури, виходить за межі бачення як чистого мистецтва що знаходиться поза політикою, естетичних і духовних пошуків митця як окремої особистості поза національною ідентичністю, збереження та плекання фольклорних традицій. Культура нині розглядається як один із потужних рушіїв соціального та економічного розвитку. Сьогодні культура розглядається як повноцінний сегмент регіонального розвитку та політичних інновацій. Культурі під силу вирішувати питання економічного зростання і проблеми зайнятості населення [3].

Політика України в сфері культури лише стає на шлях євроінтеграції, модернізації, цифровізації та формує тенденції розвитку відновлення культури та інформаційної політики України від наслідків війни [4]. Відчувається гостра необхідність продовжувати реформи в сфері мистецької освіти, зокрема, переглянути та оновити зміст вищої мистецької освіти, досягнути необхідність перекваліфікації працівників у сфері культури, освоєння новітніх навичок та технологій проектного менеджменту в сфері культури, основ грантрайтингу, осмислення культури, як сфери економічної діяльності задля впровадження їх в процес надання якісних та доступних культурних послуг населенню та для формування нового керівного та художньо-артистичного кадрового резерву, що відповідатиме вимогам до створення нового конкурентоспроможного культурного продукту, пошуку нових джерел та шляхів розвитку культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бебик В. М. Теоретичні та праксеологічні засади гібридних війн. *Гібридна війна: сутність, виклики та загрози: зб. матер. круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.). [Електронне видання]*. Київ : НА СБУ, 2021. 189 с.
2. Економічна привабливість української культури. Аналітична доповідь. Київ : ФОП Лопатіна О. О., 2019. 112 с.
3. Програма діяльності кабінету міністрів, червень 2020 року. Кабінет міністрів України. С. 89-93.
4. Пропозиції Робочої групи «Культура та інформаційна політика» при Національній раді з відновлення України від наслідків війни до Плану відновлення України. Липень 2022. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <http://surl.li/enirw>

5. План роботи МКІП на 2023 рік. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL: <http://surl.li/fytsp>
6. Наказ МКІП від 01.02.2023 № 39 «Про План роботи Міністерства культури та інформаційної політики України на 2023 рік». URL: <http://surl.li/fyttf>
7. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері : метод. рек. для органів влади та недерж. орг-цій. Авт. кол.: В.В. Белянцева, А.І. Гнатенко, О.С. Зінченко та ін.; за заг. ред. О.В. Кулініча. Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с.

***Ковальчук Андрій Олександрович,**
магістрант спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
Луганської державної академії культури і мистецтв
Науковий керівник:
Голубцова Любов Федорівна,
кандидатка мистецтвознавства, доцентка,
доцентка кафедри сценічного мистецтва
Луганської державної академії культури і мистецтв*

**РЕКОНСТРУКЦІЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ
УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ І ФОРМУВАННЯ
НАРАТИВУ СПРОТИВУ У ВИСТАВІ «НАРОДЖЕНІ БУТИ ВІЛЬНИМИ»
(КИЇВСЬКА АКАДЕМІЧНА МАЙСТЕРНЯ ТЕАТРАЛЬНОГО
МИСТЕЦТВА «СУЗІР'Я», 2022)**

В умовах повномасштабного вторгнення в Україну в лютому 2022 р. в Київській академічній майстерні театального мистецтва «Сузір'я» відбувається посилена робота над представленням національного-патріотичних вистави, покликаних зміцнити національний наратив і стати формою ревізювання історії української культури та державності. Одразу після повернення театру до робочого життя навесні 2022 р. розпочинається підготовка постановки «Народжені бути вільними» (режисерка – Ангеліна Дзнеладзе, продюсерка й авторка ідеї проєкту – директорка КАМТМ «Сузір'я» Ірина Батько-Ступка).

На нашу думку вистави національно-патріотичного спрямування є природним викликом українських театрів в умовах війни: такі вистави розкривають «колізії національної історії» [3], окремі аспекти яких мають безпосередній стосунок до сьогодення («кейс В. Медведчука» і його художнє представлення у виставі «Народжені бути вільними», де В. Стус є одним із головних персонажів). Зазначена вистава є продовженням традицій